ΑΓΧΙΑΛΟΥ ΜΙΧΑΗΛ

Κ. Δυοβουνιώτης ... Ἑλληνικά Βυζαντινὰ Σπουδαί? 1939?

τὸν Πάπαν κεφαλὴν ἑαυτοῦ καταδέξεται καὶ ταῦτα ἀσεβείας ἀπόζοντα τὸν Χριστὸν ἀφεὶς ὑφ' οὗ σέσωσται;

Ὁ Βασιλεύς. Ἦ μὴν οὐδὲ πρῶτος.

Ὁ Πατριάρχης. Τοῦτο μὲν ἔσχον, οὐ διὰ Πέτρον ἢ Παῦλον, ὡς αὐτοὶ ἐναβρύνονται· οὐ μᾶλλον γὰρ Ῥώμης ὁ Πέτρος ἢ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος, ταῦτα δὲ καὶ πρὸ Ῥώμης τῇ τῶν Ἀντιοχέων τὸ πρωτεῖον χαρίζεται ἢ φθάσοι ἂν τὴν τιμὴν ὁ Ἱεροσολύμων ἀπολαβών· ὁ γὰρ Χριστὸς ἐν τούτοις περιεπόλευε καὶ τὸ κρείττω εἶναι τῶν μαθητῶν οὐδὲ παρὰ τοῦ γένους τῶν Ἰταλῶν, κἂν θρασὺ λίαν, ἀφαιρεθήσεται. Λείπεται τοίνυν τὴν βασιλείαν καὶ τὸν θρόνον σεμνύναι τὸν ἱερόν, μετατεθείσης δὲ τῆς βασιλείας καὶ τῆς ἀρχῆς ἀνάγκη πᾶσα καὶ τὰ πρωτεῖα μεθίστασθαι. Καὶ συνᾴδει μοι πρὸς τοῦτο τὸ στῖφος ἅπαν τῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ συνόδῳ συνεληλυθότων θειοτάτων ἀνδρῶν. Ἀλλ' ἐνθάδε μὲν ὁ λόγος ἐπῆλθε τῆς ἀεὶ παρεμπιπτούσης ἡμῖν ἀκολουθίας ἐχόμενος, ὅπερ δὲ λέγειν ἄνωθεν προεθέμην ἐπαναλήψομαι. Δικαίως μὲν οὖν καὶ ἀνεθεματίσθησαν ἂν καὶ τοῖς αἱρετίζουσι συνετάγησαν, οἱ δὲ τῶν ὀρθοδοξούντων εὖ προϊστάμενοι πολὺ περὶ τὸ τιμωρεῖν ἐμετρίασαν ἐκκόψαντες μόνον καὶ ἀποσχίσαντες, οὐ μὴν αἱρετικοὺς καθολικῶς ὀνομάσαντες καὶ ταῖς αὐταῖς ἐκείνοις παραδόντες κολάσεσιν.

Ὁ Βασιλεύς. Καὶ ψευδῶς οὕτω τούτους ὠνόμασαν;

Ὁ Πατριάρχης. Ἀληθῶς γε μήν, ἐπεὶ καὶ μηδὲν ἄλλο οἶδα τὴν αἵρεσιν ἢ τὸ κρατύνειν ὃ ἄν τις αἱροῖτο καὶ μὴ τοῖς κυρωθεῖσι ταῖς ἐκκλησίαις ἀκολουθεῖν, ὃ καὶ τοὺς Ἰταλοὺς πεπονθέναι ἐπίσταμαι. Ἐπὶ τοσοῦτον ἡμῖν καὶ τὰ τῆς οἰκονομίας οὐκ ἀπολείπεται, τὸ δὲ καὶ πέραν τοῦ προσήκοντος οὐ καλόν. Εἰ δ' ἐπὶ τοῖς προλαβοῦσιν οἰκονομήσει τις ἕτερα, ἐπ' ἐκείνοις δὲ πάλιν ἄλλα τις ὕστερον καὶ μέχρι πολλοῦ κατὰ λόγον διαδοχῆς τὰ τῶν οἰκονομιῶν διαπέμποιεν, φθάσαιμεν ἂν ἀπρεπῶς συναφθέντες, ὧν, ὡς εἰκός, διεζεύχθημεν. Ἀλλὰ μηδὲν ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδῶμεν, μηδὲ τῶν Πατέρων παρορῶμεν τὰ ὅρια.

Ὁ Βασιλεύς. Ἀναθεματίσαις δὲ σύ;

Ὁ Πατριάρχης. Καὶ πρὸ ἐμοῦ οἱ τὰ τῶν Συνόδων ἐκθέμενοι· πάντα γάρ, ὅστις ἂν ᾖ, προστιθέναι τι τῷ Συμβόλῳ τολμᾷ ἢ τι κείμενον ἀφαιρεῖν. Κἀκεῖνοι πάντες οἱ Λατῖνοι προσέθεντο.

Ὁ Βασιλεύς. Ἀλλὰ τῷ Συμβόλῳ προστεθεικότες, οὐδὲν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ προσέθεντο.

Ὁ Πατριάρχης. Τοῦτο δικαιοῖ καὶ τὸν Ἄρειον, ὃς τὸν Υἱὸν ὑβρίζων περὶ τοῦ Πατρὸς ὀρθῶς ἐδογμάτιζεν. Ἀλλ' οὐ δόξα τις τὸ ἐξ οὗ ἡ τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἀτιμία.

Ὁ Βασιλεύς. Ἀλλ' ὁ μὲν Πατέρα τιμῶν εἰς τὸν Υἱὸν ἐβλασφήμησεν, οἱ δὲ Υἱὸν προσκυνοῦντες καὶ τὰ τοῦ Εὐαγγελίου κρατύνοντες οὐχὶ καὶ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τοὺς δούλους ὑβρίζουσι· τοῦτο γὰρ τοὺς Πατέρας ὁμολογήσομεν.

Ὁ Πατριάρχης. Ἐπεὶ καὶ τὰς τούτων ἐκδόσεις παραβεβήκασιν, οὐ τοὺς Πατέρας, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα, οὐ τόσον ὅτι περὶ αὐτῶν, ὅσον ὅτι τὸ τῶν Πατέρων καὶ παρ' αὐτοῦ. Ἄλλως τε εἰ μὲν ἄλλοις τὰ τῶν ἁγίων Πατέρων οὐκ ἔστεργον, δικαίως ἂν ταῦτα προέτεινον, εἰ δ' ἐν οἷς οὐκ ἀφ' ἑαυτῶν, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ Υἱοῦ μαθόντες εἰρήκεσαν, ἐν τούτοις αὐτοῖς ἀντιπαρατάττονται, τὰς τοῦ Υἱοῦ προσταγὰς ἀναιροῦσιν ἀριδηλότατα. Οὐ χρεὼν δὲ πολλάκις μὲν εὐσεβῆσαι, πολλάκις δὲ ἀσεβείαις περιπεσεῖν καὶ μηδὲν ἐντεῦθεν οἴεσθαι παραβλάπτεσθαι, διὸ καί ποτε τοῖς ὀρθοδόξοις συντάττεσθαι, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἅπαξ πορνεύσας ἑαυτὸν κατηγορίας ἐκφέροι καὶ μὴ διηνεκῶς παροινήσαντα. Ἦ μὴν ἀνάσχοιο σὺ παρὰ τῶν ὑπηκόων ἐξουθενούμενος κἂν ἔστιν ὅτε καὶ μὴ ὑβρίζοιο;

Ὁ Βασιλεύς. Ἐμοὶ δοκεῖ τοὺς πᾶσαν ἀναθεματίζοντας αἵρεσιν καὶ τὴν φυομένην ἐκ τοῦ λόγου βλάβην ἐκφεύγοντας οὐ κακῶς πράττειν, εἴ τι κἂν ταῖς λέξεσι σφάλλονται.

Ὁ Πατριάρχης. Εἰ μὲν ἀγνοοῖεν τὸ ἄτοπον καὶ αὐτὸς συγχωρῶ, εἰ δὲ ἐλεγχόμενοι οὐ μεθίστανται οὐκ ἀφίημι μέμψεως καὶ τὸ τὰ δεικνύμενα κάκιστα ἐκφυγεῖν. Οὐδὲν ὠφελεῖ τὴν ῥίζαν ἐκτεμεῖν, ἀλλ' οὐ τοὺς κλάδους προσηκόντως ἐξαποστρέφεσθαι. Εἰ δέ τις οὐκ ἔχει τὸ ἐξ ἀρχῆς εἰρημένον λαμβάνειν ἀπάγει εἰς ἄτοπον καὶ οὕτω πεισθείη μὴ καλῶς ἔχειν ὁμολογῶν καὶ τὸν ἀφιέμενον ἀνεξέλεγκτα ἂν τὰ πράγματα διαμένοιεν. Τί δὲ καὶ δεῖ μοι χειρόνων αὐτοῦ τούτου ἀρκοῦντος, τοῦ προστιθέναι φημὶ τὰ μεγάλα τῶν αἰτίων κατηγορεῖν. Εἰ γοῦν ἀπαγορεύεις τὸ βλάσφημον τὸ προστεθὲν ὑπεξελεῖν προθυμήθητι, ἢ τούτου μὴ ἐφιέμενος μάτην ἴσθι διαβάλλειν ἐπιχειρῶν τὰ φαινόμενα. Ἐγὼ γὰρ οὐδὲν ἄλλο τῶν ἀπὸ τοῦ λόγου γινομένων παράγων διὰ τῶν λόγων αὐτῶν καταψηφιοῦμαί σου καὶ τὰ κάκιστα, οὕτω δ' ἂν αὐτὸς καὶ τοὺς εἰκονομάχους εὖ ποιεῖν ἀποδείξειας· κἀκεῖνοι γὰρ τὰς στηλογραφίας τῶν εἰκόνων καθῃρηκότες τὸ ἐφεξῆς ὡς οὐ καλὸν ἐμυσάττοντο, τὴν ἀτιμίαν λέγω τὴν ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνουσαν, ἀλλ' ὤναντο πάντως οὐδὲν τῆς ματαιολογίας αὐτῶν ἀναθεματισθέντες, ὥσπερ ἦν ἄξιον. Πολλῷ μέντοι φαῦλον τὸ τὰς εἰκόνας ὑπεριδεῖν τοῦ περὶ τὸ πρωτότυπον βλασφημεῖν.

Ὁ Βασιλεύς. Καὶ τίς οἶδεν ἀκριβῶς εἰ προσέθεντο, ἀλλ' οὐκ ἀρχῆθεν τοῦτο παρέλαβον;

Ὁ Πατριάρχης. Τῆς ἀναιδείας, εἰ μὴ μόνοι ἀποθαρροῦσι τὰ χαλεπώτατα, ἀλλὰ καὶ τῶν ἁγίων αὐτὰ καταψεύδονται καὶ ἰταμῶς ἔναντι δόξας ἔχειν ἐν τοῖς αὐτοῖς τοὺς Πατέρας οὐκ ἀπαναίνονται, ὡς κρεῖττον ἦν τοῖς προλαβοῦσιν ὑποκεῖσθαι τοῦ πταίσματος ἢ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ψεύδους ἐπισπᾶσθαι γραφαῖς καὶ τῷ Δεσπότῃ συλλοιδορεῖσθαι τοῖς γνησίοις θεράπουσιν. Εἰ τίς καὶ πείθηται ταῦτα τοὺς θείους ἄνδρας ἐκτὸς τῶν θε-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

σπισμάτων τοῦ Εὐαγγελίου τι διαττάτεσθαι καὶ τῆς πλάνης τοὺς καθαιρέτας πολλῶν τε καὶ βαρυτάτων τὴν ἀφορμὴν παρέχειν αἱρέσεων; Ἢ καὶ στρατηγός τις γενναῖος εἰς τὴν τῶν ἐχθρῶν ἀντικατάστασιν ἐξερχόμενος τοῖς ὑπ' αὐτὸν στρατιώταις θελήσας δοῦναι σύνθημά τι πρὸς γνώρισμα, οὐ πᾶσιν ὁμοίως ἔχον δοίη καὶ ἀπαράλλακτον, ἀλλ' ἄλλῳ μὲν οὕτως ἑτέρῳ δ' ἄλλως, ἵνα μηδεὶς ὑπὸ τοῦ ἑτέρου γινώσκηται, ἀλλ' ὡς ἀντιπάλοις ἀλλήλοις ἀντιμάχεσθαι δυστυχήσουσιν. Οὐκοῦν οὐδὲ τὸ τῆς πίστεως σύμβολον τοῖς Γραικοῖς μὲν ἡμῖν οὕτω, τοῖς δὲ Ἰταλοῖς ἐκείνως οἱ συνθέμενοι παρέδωσαν.

Ὁ Βασιλεύς. Ἀλλὰ φεῖσαι μὲν ἡμῶν ἀξιῶ, φεῖσαι δὲ πάσης τῆς στρατιᾶς, μαχόμεθα γὰρ συνεχῶς ἐξ ὅτου καιρὸς καὶ οὐκ ἀντέχειν ἤδη δυνάμεθα, πόλεις δὲ τίς ἀριθμήσειε καὶ χώρας περιφανεῖς, ἃς δι' αἰτίαν ταύτην ὠλέσαμεν, τῶν μὲν ὑπ' αὐτῶν στερηθέντες, τῶν δὲ παρ' ἄλλων δυσσεβῶν δι' αὐτοὺς πρὸς αὐτοὺς ἀπησχολήμενοι καὶ καθὼς ἔδει τοῖς ἐναντίοις οὐκ ἀντιβαίνειν ἰσχύοντες. Ὢ οἵων χριστεπωνύμων, ὡς μὲν ἐνθέων ὡς δὲ πραέων, ὡς δὲ πάντα πλουτούντων ὅσα θεάρεστα κατατυραννοῦσιν οἱ τοῦ Μουχάμετ τῆς πίστεως καταπαίζοντες καὶ νῦν μὲν ἐκπεταννύντες τὰ χείλη κατὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, νῦν δὲ κατὰ τοῦ τιμίου Σταυροῦ ἀπαναιδευόμενοι, ναοὶ δὲ καὶ πάνυ περικαλλεῖς, ὡς ἴσασι πάντες, εἰς εἰδωλεῖα παρὰ τούτων μετεσκευάσθησαν. Οὐκοῦν κρεῖττον τοῖς καὶ συμφωνοῦσι κατά τι σπείσασθαι καὶ τοὺς παντελῶς ἀλλοτριόφρονας καθελεῖν ἢ τούτων διϊσταμένους εὐχειρώτους ἐκείνοις εἰς καταγώνισιν προκεῖσθαι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ὁ Πατριάρχης. Σωμάτων μὲν ὑπεριδεῖν βέλτιστον, ψυχῶν δὲ οὐδὲ ἀμελήσειν λυσιτελές. Τῶν μὲν οὖν εἰς ἐκεῖνα λυμαινομένων οὐδὲ λόγον ἂν θήσομαι, τῶν δὲ ἐπὶ ταύταις ἐπιμελήσομαι τὴν ἀπόκρουσιν, ναοὶ δὲ Θεοῦ ζῶντες ἡμεῖς ἐσμὲν οἱ κινούμενοι καὶ δεσποζόντων μὲν ἡμῶν ἀσεβῶν οὐδὲν παρεβλάβημεν, εἰ δὲ κατά τι κοινωνοῦμεν τοῖς Ἰταλοῖς, τὰ μέγιστα ζημιούμεθα εἰς αὐτὸ τὸ δόγμα λαβόντες τὸν κίνδυνον ἀνατρέχοντα, κυριεύσοι δέ μού τις Ἀγαρηνὸς τὸ φαινόμενον καὶ μή μοι συντρέχοι τὸ νοούμενον Ἰταλός· τῷ μὲν γὰρ οὐκ ὁμογνωμῶ, κἂν ὑπόκειμαι, τοῦ δὲ τὴν συμφωνίαν ἐπὶ τῇ πίστει δεξάμενος τοῦ Θεοῦ μου ἐμαυτὸν ἀπεχώρισα, ὃν ἐκεῖνος ἀποδιώκει ἐνστερνησάμενος, τάχα δὲ καὶ τοῦ ὀρθοῦ μηδόλως ἐκπίπτων καὶ ἀμφοῖν περιέσομαι, ἐκκλίνων δὲ τοῦ εἰκότος καὶ θατέρων λελείψομαι, δειλιῶ δὲ φόβον, ὅν οὐκ ἄν τις φαίη ἀνεύλογον ἁμαρτάνων παραδεδόμενος τοῖς ἔθνεσι. Μὴ βλασφημῶν ὁλοτελῶς ἐκτριβήσομαι καὶ δουλωθῶ δουλείαν διπλῆν μηδέποτε λυθήσεσθαι προσδοκήσιμον. Καὶ ἄλλος τις λόγος οὗτος ἀπόρρητος καὶ θειότερος ἐν τοῖς δεινοῖς ἡμᾶς ἀφιέναι χρονίζειν τὸν Σωτῆρα καὶ Κύριον, εἴπερ οὐκ ἐκκακοῦμεν πάσχοντες δι' αὐτὸν δοκιμάζοντα καὶ δεῖ πάντως μὴ ἐκλελύσθαι ὑπὸ τούτου ἐλεγχομένους· ἀγαπᾷ γὰρ πάντα υἱόν, ὃν βελτιοῦν θέλει διὰ παιδεύσεως καὶ διὰ

μαστίγων ἐπανορθούμενος ἑαυτῷ συνδεῖν πλησιέστερον.

Ὁ Βασιλεύς. Ἀρίστως ἀγορεύεις καὶ διδασκόμενος πείθομαι καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἀπειθήσει τοῖς λόγοις σου.

Ὁ Πατριάρχης. Ὀλίγα τινὰ προσθῶμεν τοῖς εἰρημένοις καὶ τὴν ὁμιλίαν ἐκπερατώσωμεν εἰς γὰρ πλεῖστον μεμήκυται.

Ὁ Βασιλεύς. Ἀρκεῖ μέν σοι καὶ τὰ ῥηθέντα ἀπὸ τῶν ὤτων ἕλκειν ἡμᾶς πλέον εἴπερ ἀπὸ ῥινὸς ἰσχύσουσιν ἕτερα τὸ ᾀδόμενον, προστίθει δ' ὅμως καὶ ἅπερ βούλει, εἴθε δὲ καὶ ταῦτα οὕτω λυσιτελέστατα· ἤδη γὰρ καὶ ἔργον εὐχῆς τῶν τοιούτων ἐπακροᾶσθαι ῥημάτων ὡς εἰκὸς τίθεμαι.

Ὁ Πατριάρχης. Αἱρετίζει πῶς ὁ προσδεχόμενος αἱρετίζοντα; Οἱ κανόνες κελεύουσι μὴ ἀνθίστασο, μηδ' ἀμνημόνει τῶν Ἰταλῶν ὡς ὀλίγον πρότερον αἱρετίζοντες ἀπεφάνθησαν.

Ὁ Βασιλεύς. Καὶ πῶς οὐκ ἐκλήθησαν;

Ὁ Πατριάρχης. Δι' οἰκονομίαν, ὡς ἔφην, καὶ ὅτι μὴ συγκεκρότηται σύνοδος, εἰ δὲ συγκροτηθείη καὶ κηρυχθήσονται.

Ὁ Βασιλεύς. Εἰς τὰ πέραν τῆς θαλάσσης οὐ προσῆκον ἔκκλητον γίνεσθαι τῶν θείων νόμων καὶ τοῦτο μὴ ἀντίβαινε.

Ὁ Πατριάρχης. Ἐν βιωτικοῖς πράγμασι κατεγνωσμένον, ἂν δικαστὴν οὐκ ἐκαθίσατε. Καὶ πῶς ἐν τοῖς πνευματικοῖς τοιοῦτον προσίεσθαι; Παῦλος ταῦτα τῇ πρὸς Κορινθίους, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ διατείνομαι.

Ὁ Βασιλεύς. Ἀλλ' ὃ μὲν μικροῦ καὶ διέλαθε νῦν αὐτὸς ἀναμνήσας, καὶ τὸ ἀμφίβολον ἐπιλύσεις μοι. Κανόνας τῶν Ἀποστόλων προσίενται μὲν οἱ Γραικοί, ἀποπέμπουσι δὲ Ἰταλοί, καὶ πῶς ἂν τις ἔχοι καὶ περὶ τούτου εἰδέναι τὸ ἀκριβές;

Ὁ Πατριάρχης. Οἱ τῆς συνόδου Πατέρες καὶ περὶ αὐτῶν διετράνωσαν, ἐπειδὴ γὰρ εὗρον πολλοὺς οὓς ἀνατεταγμέναι ἐπιγραφαὶ εἰς ἀπόστολον ἀνέτρεχον κοινῶς τὰ κατ' αὐτοὺς σκεψάμενοι, οὓς μεν οὐκ ἀληθῶς ἐκείνων ὄντας διέγνωσαν ἀφανισμῷ τελείῳ παρέδωκαν εἰς τροφὴν παραθέντες τῷ παμφάγῳ πυρί, οὓς δὲ τῶν ῥηθέντων θείων ἀνδρῶν ὑπάρχειν γεννήματα ἐκ τῆς ἀκολουθίας ἐσώζετο, τούτους περὶ πλείστου πεποιηκότες τηρεῖσθαι κἂν τοῖς μετέπειτα ἐν ταῖς θείαις βίβλοις ἔταξαν ἐγχαράττεσθαι πρὸ τῶν λοιπῶν κανόνων καὶ νόμων, οἳ παρὰ συνόδων ἱερῶν ἐγεγόνεσαν, ὡς καὶ χρόνῳ προήκοντας καὶ τῇ τιμῇ τὰ πρεσβεῖα πλουτήσαντας. Οὓς τοίνυν ἐν ταῖς θείας εὑρήσεις πυκτίσι καὶ σὺ ἀσπάζου καὶ δέχου καὶ πάντα τρόπον κραταιοῦν προθυμήθητι, τοὺς μὴ δεχομένους δικαίως ἀποστρεφόμενος καὶ πρὸς τὸ μὴ φυλάττειν τὰ τῶν ἁγίων καὶ ψεύδους εὐθύναις ἑαυτοὺς ὑποτιθέναι οἰόμενος.

Ὁ Βασιλεύς. Ἀφέξομαι τὸ ἀπὸ τοῦδε ὡς ἰὸν ὄφεων τῶν τοιούτων ἀνδρῶν καὶ καθάπερ οἱ ἐν νόσοις φιλοζωοῦντες τῶν βλαβερῶν φιλοῦσιν ἀπέχεσθαι, κἂν λάθωσί ποτε ἑαυτοὺς ὑπ' ἀγνοίας τι τῶν νοσοποιῶν ἐξαι-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τούμενοι τῷ μὴ δίδοντι μεγάλας χάριτας οἴδασι συνορῶντες ἐν τοῖς μετέπειτα οἵου κακοῦ ἂν ὅπερ ᾔτουν ἔλαβον ἤχθησαν, οὕτω δὴ καὶ αὐτός, σὲ μὲν εὐεργετεῖν με τὰ μέγιστα ὁμολογήσω διατόρῳ φωνῇ τοὺς δὲ πρὸς τὰ κάκιστα συνωθοῦντας ἢ ὡς ἀγνοοῦντας μεμψαίμην ἢ ὡς συνειδότας κατηγορήσω, ἐκείνους μὲν ἀφροσύνης, τούτους δὲ κακίας καὶ δόλου.

Ὁ Πατριάρχης. Ἔγωγε, θειότατε Δέσποτα καὶ τῶν πώποτε βασιλέων εἴπω δὲ καὶ ἀνθρώπων ἐπιεικέστατε, τῷ πρὸς σὲ φίλτρῳ ἀκραιφνεστάτῳ χρησάμενος, μᾶλλον ἐθέμην τὴν φυλακὴν ὅπως ἂν ἐν τοῖς ἔνδον ἔχοις καλῶς, πέποιθα δὲ διὰ τούτων κἂν τοῖς ἐκτὸς ἢ τῷ φαινομένῳ λυσιτελεῖ προσανέχειν καὶ οὕτω τῷ οὐχ᾽ὁρωμένῳ καὶ κρείττονι παραβλάπτεσθαι, ἐντεῦθεν δὲ τάχα κἀκεῖνο,ὅπερ ποιούμεθα ἀπολύειν καὶ ἀμφοτέρων ἐν στερήσει καθίστασθαι. Ὅσα μὲν οὖν τοῖς ἀνδράσιν ἡμάρτηται, οἵ τῷ λόγῳ ἐξ ἀρχῆς προσετέθησαν, ἄλλοι πρὸ ἡμῶν, ὡς καὶ σὺ πάντως οἶδας, οὕτω μὲν θεῖοι, οὕτω δὲ μέτοχοι λόγου καὶ σοφίας πλήρεις τῆς εὐγενοῦς καὶ καθ᾽ ἡμᾶς καὶ τῆς θύραθεν διειλήφθησαν καὶ τὰ τούτων πυξία λαβὼν γνωριεῖς καὶ αὐτὸς τὰ περὶ αὐτῶν, μᾶλλον δὲ οἶμαι καὶ ἔλαβες καὶ ἐγνώρισας, ἡμῖν δὲ ὁ λόγος πρὸς οὐδὲν ἕτερον γεγένηται σήμερον ἢ τοὺς ὁμολογουμένους κακοὺς οὐδόλως χρεὼν εἶναι κατασκατάζων προσίεσθαι· τὸ γὰρ καὶ περὶ τοῦ εἰ τοιοῦτοι κακοὶ ποσῶς ἀμφιγνωμονεῖν, ἄλλοις τε ὡς εἶπον ἐμέλησε πρὸς ἀπόδειξιν καὶ πρὸ πάντων τῷ πάντα ἐρευνῶντι καὶ γινώσκοντι Πνεύματι, περὶ ὅ καὶ αὐτοὶ τὴν βλάσφημον γλῶσσαν ἀποκινεῖν οὐκ ᾐδέσθησαν.

Ὁ Βασιλεύς. Καὶ πῶς ὁ κατ᾽ ἀρχὰς τούτων γραψάμενος τὰ δεινότατα, οἶδας τὸν ἄνδρα τὸν Φώτιον λέγω, αὐτὸς πάλιν τὴν τούτων κοινωνίαν προσήκατο;

Ὁ Πατριάρχης. Εἰ μὲν καὶ ἁμαρτάνειν εἰς τοῦτο παραχωροῦμεν τὸν Φώτιον, ἀλλ᾽ οὐδὲν ἐντεῦθεν ἐκεῖνοι δικαιωθήσονται· νόμος γὰρ ἐκ παραβάσεως οὐ συνίσταται καὶ οὐχ οἷς ἔφθασέ τις διαμαρτεῖν, ἐν ἐκείνοις πρέπον ἀκολουθεῖν, ἀλλ᾽ ἐν οἷς ὡς ἀρίστως εἰργάσατο, ἐν ἐκείνοις ἕπεσθαι χρή. Οὕτω γὰρ καὶ τῶν ὅσοι τῶν εὐσεβούντων ἦσαν ποτέ, εἶτα δὲ πρὸς αἵρεσιν ἐκκεκλίκασι, τὰ μὲν ὀρθῶς ἔχοντα τούτων ἀσπαζόμεθα, τὰ δὲ τοὐναντίον μισοῦμεν καὶ βδελυσσόμεθα καὶ τὸ ὠφέλιμον συλλεγόμενοι τὸ περιττόν τε καὶ μὴ λυσιτελὲς ἀποπτύομεν. Νυνὶ δὲ ἀλλ᾽ οὐδὲ τὸ οἱονοῦν ἐσφάλθαι συμβαίνει ὅσον πρὸς τὸ προκείμενον τοῦτο ζήτημα τὸν θειότατον τοῦτον ἄνδρα καὶ οὐδὲν ἄλλο μεῖζον ἐκ τῆς ἑαυτοῦ πολιτείας τῆς τοιαύτης ἡμῖν ἐγχειρίσεως παρασχόμενον τοῦ ἀπορρῆξαι λέγω καὶ ἀποκόψαι τοὺς ἀθέους Ἰταλοὺς καὶ κακόφρονας κἂν ἐν τοῖς ἄλλοις οὕτω δή, κἂν τούτοις τὸ ψεῦδος παρρησιάζεται καὶ τοῦτον αὐτῶν τὸν καλὸν διαιρέτην καὶ κακὸν συναφέα τινὲς οὐκ ᾐδέσθησαν ὡς ἄλλως τῆς ἀληθείας ἐχούσης καὶ τὸν ἁγιώτατον Φώτιον οὐχ᾽ ἁπλῶς οὐδὲ ὡς ἔτυχε μετὰ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τὴν πολλὴν ἐκείνην καταδρομὴν τοὺς διαβληθέντας προσδεξάμενον καὶ ἑαυτῷ καὶ ταῖς ἐκκλησίαις ἑνώσαντα, ἀλλὰ πρῶτον ἀπολαβόντα ἐχέγγυον ἀσφαλές, ὡς εἰς τὸ ἑξῆς εὐσεβήσουσι καὶ τῆς προτέρας βλασφημίας ἀπόσχονται κἂν ἐπ' αὐτὴν ὡς οὐκ ὤφειλον κατηνέχθησαν. Ἤδη δὲ καὶ τὸ τῆς πίστεως σύμβολον πρὸς αὐτὸν ὀρθῶς ἐγχαράξαντες καὶ οὕτω πιστεύειν καθωμολόγησαν καὶ μηδὲν προστιθέναι ἢ ἀφαιρεῖν, τὸν δέ τι τοιοῦτον τολμῶντα μετὰ τῆς μερίδος τῶν τῆς ἀληθείας ἐχθρῶν καὶ τῆς ψευδοῦς πλάνης προστατῶν τίθεσθαι, οὐ μόνον δὲ πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἑτέρους τρεῖς Πατριάρχας τὰ αὐτὰ διεπράξαντο κατὰ τὴν ἀρχῆθεν συνήθειαν, ἣ κελεύει πάντα τὸν ἀρχιερατικῆς προεδρίας καταξιούμενον καὶ μάλιστα τῆς πατριαρχικῆς τε καὶ μείζονος πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀδελφοὺς καὶ συμπατριάρχας συστατικὰς ἐκπέμπειν ἐπιστολὰς ἐγκυκλίους, δι' ὧν τῆς οἰκουμένης ἁπανταχῇ τὴν οἰκείαν διατρανοῦσιν εὐσέβειαν καὶ τὸ ταυτόφρονον ἐπὶ τῇ πίστει τοῖς προλαβοῦσι πατράσι καὶ ὀρθῶς δογματίσασι· τοῦτο γὰρ οἶμαι βαθέως ὑποδηλοῦν τὸ περιειλῆφθαι ἐν τῷ κανόνι, ᾧ τοὺς Ἰταλοὺς προσεδέξατο, ἵν' ὅντινα καὶ ὁ ἁγιώτατος Φώτιος ἀπόβλητον ἡγεῖται καὶ ἀπαράδεκτον καὶ τοῖς ἑτέροις πατριάρχαις ἀπαράδεκτος ἔσεται καὶ ἀπόβλητος, διὰ δὲ τούτου μέσου καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησία, ὡς ἀπὸ τῆς ἀκολουθίας τοῦ καθήκοντος δείκνυται, καὶ ὁ Πάπας τῆς παλαιοτέρας Ρώμης καὶ ἡ ὑπ' ἐκεῖνον συναγωγὴ οὕτως ἔχει καὶ ἀποστρέφεται· εὔδηλον γὰρ ἐντεῦθεν ὡς οὐδὲν ἐκεῖνος ἄλλο μετεχειρίζετο, οἷος ἐκεῖνος ποικίλως τοῦ φαινομένου τι πλέον ὑπονοεῖν τε καὶ διαπράττεσθαι, οὐχὶ μεμπτέα ποιῶν, ἀλλ' οἰκονομίας λόγοις κατὰ τοὺς σοφωτέρους τῶν ἰατρῶν, οἵ τὰς μελλούσας νόσους ἐντέχνως προανακόπτοντες προφυλακτήριά τινα φάρμακα τοῖς εὐϋπολήπτοις δέξασθαί τι τῶν προσδοκησίμων παθῶν πολλάκις ἐπιδιδόασιν, ἀλλ' ἢ τὸ καὶ αὐτοὺς τούτους τοὺς Ἰταλοὺς μὴ ἐπ' ἀδείας κεκτῆσθαι παραχαράττειν κατά τι τὸ ἀληθὲς εὖ εἰδότας ὡς εἰς τοῦτο ἐνέχονται, τὸ μηδὲν ἀπᾷδον τῇ γνώμῃ Γραικῶν καὶ τῶν αὐτῶν προστατῶν πνευματικῶς περὶ τὰ θειά ποτε καὶ πρὸς τὸ σέβας αὐτὸ ἀνατρέχοντα διαπράττεσθαι. Εἰ δ' οὖν καί τι τοιοῦτον τολμήσαιεν ὑπὸ τὸ ἀνάθεμα εἶναι ὡς αὐτοὶ προφθάσαντες ἐβεβαίωσαν.

Ἡ Σύνοδος. Πάλαι μὲν οὕτω δόξαν τοῖς εὐσεβέσιν ἡ τοῦ Πάπα Λέοντος Ῥώμηθεν σταλεῖσα γραφὴ στήλη ὀρθοδοξίας ὠνόμασται καὶ εἰσέτι καὶ νῦν ὀνομάζεται, νυνὶ δὲ οἱ σοὶ θειότατοι λόγοι, ὦ πατριαρχῶν ἁγιώτατε, στήλη μὲν ὀρθοδοξίας παρ' ἡμῶν οὐκ ἂν ὀνομασθεῖεν· μικρὸν γὰρ τοῦτο ἡγούμεθα, αὐτὴ δὲ αὕτη ὀρθοδοξία ζῶσα καὶ ἔμψυχος, κἂν ἄλλως περὶ τοὺς λόγους οὐ θεωρεῖται τὸ ἔμψυχον, καὶ χάρις Θεῷ, χάρις δὲ καὶ τῷ αὐτοῦ γνησίῳ θεράποντι βασιλεῖ, ὃν εὗρε κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ὃν ὡς δοξάζοντα τοῦτον, ὡς Θεὸς ἐκεῖνον ἀντιδεδόξακε καὶ εἰσέτι δοξάσει περιφανέστερον, ὅτι τά τε τὰ ἄλλα πρὸς τὸ αὐ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τοῦ ἀπευθύνεται θέλημα καὶ τὸν λύχνον ἀξίως τῆς λυχνίας μέσον ἐναπέθετο τῆς ἐκκλησίας λέγομέν σε ὑφ' ὧν ὡς ὁδηγῷ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ποδηγούμενος καὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτῆς καταμανθάνειν ἀριδηλότατα μέγιστα κατὰ τούτων ἀγωνιεῖται καὶ οὐχ ἧττω τῶν κατὰ βαρβάρων κατορθωμάτων τὰ κατὰ τούτων στήσεται τρόπαια τῷ παμβασιλεῖ καὶ στεφοδότη Θεῷ ἀεὶ πρὸς τὰ βελτίω διεξαγόμενος καὶ εἰρηναίαν γαλήνην τοῖς ὑπηκόοις βραβεύειν ἐν μακραῖς ἡλίου περιφοραῖς, αἳ μετρήσαιεν τὸ κράτος αὐτῷ πολυχρόνιον [1].

Μέχρι τούτου ὁ παρὼν διάλογος ἐκπεπλήρωται, μετὰ δὲ ταῦτα, κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν, ἀναστάντων ἁπάντων εὐφημία τῶν βασιλέων καὶ τοῦ Πατριάρχου γεγένηται.

Κ. ΔΥΟΒΟΥΝΙΩΤΗΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

[1] Τὰ κατωτέρω ἐλλείπουσιν ἔν τισι κώδιξι.